

Ankara, Tahran'a karşı durmalı

Joost Lagendijk
21/08/2011

Birkaç gün önce ABD ve Avrupa Birliği, bir süredir kendilerinden bekleneni nihayet yaptılar: koordineli bir şekilde, Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esed'e çekilmesi

yönünde çağrıda bulundular. Washington ve Brüksel'e göre Suriye lideri, kendi halkına karşı sürekli ve vahşi saldırılarının ardından bütün meşruiyetini yitirdi.

Fakat daha bu çağrılar yapılmadan önce ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, Amerikan ve Avrupa taleplerinin, ancak Türkiye ve Suudi Arabistan gibi ülkelerin de katılması halinde etkili olacağını açıkça dile getirmişti. Clinton'a göre bu ülkeler, Suriye üzerinde daha fazla nüfuza sahip bölgesel güçlerdi. Beyaz Saray yetkilileri de basına Başkan Obama'nın ultimatoomunu, Türkiye'ye son iki haftadır yürüttüğü diplomatik girişimlerde zaman tanımak için beklettiğini söyledi. Ne yazık ki Ankara'nın Esed üzerindeki baskısı etkili olmadı, bu yüzden şimdi bir sonraki safhaya geçiyoruz. Soru Türkiye'nin Esed'e gitme çağrıları noktasında ABD ile Avrupa'nın yanında yer alıp almayacağı.

Bence Türkiye, tercihen Suudi Arabistan ile birlikte, bunu yapmalı ve muhtemelen de yapacak. Bu son bağlantı Suriye krizinin bölgesel dengeler üzerinde derin bir etkide bulunduğu gerçeğinin göstergelerinden sadece biri. Suudi Kralı Abdullah, Suriye rejimine karşı çıkmaya karar verdi, zira kralın hesabına göre Esed'den kurtulmak, Şam'a yakınlığını Lübnan'da (Hizbullah) ve işgal altındaki Filistin topraklarında (Hamas) rol oynamak için kullanan İran'ı ciddi ölçüde zayıflatacak, ki haksız da sayılmaz. Riyad, Körfez'in kontrolü açısından Tahran'ı, yıllardır en büyük hasmı ve başlıca rakibi olarak görüyor. Suudilerin İran'ın bölgedeki nüfuzunu zayıflatmaktan menfaati olduğu açık. Peki ya Türkiye ve İran?

Ankara'nın BM Güvenlik Konseyi'nde İran'a yönelik yaptırımlar aleyhinde oy kullanarak nükleer enerjinin barışçı kullanımı meselesinde Tahran'la ne kadar yakın durduğunu biliyoruz. Türkiye'nin Suriye muhalefetine desteği İran'la ilişkisinde bazı çatlaklar yaratmış durumda, fakat Türk hükümeti geçmişteki bu yakınlıktan dolayı, hâlâ İran'ın politikalarına etki edecek potansiyeli olduğunu iddia ediyor. Erdoğan ve Davutoğlu açısından sorun şu: Giderek artan sayıda uluslararası gözlemci işler karıştığında bunun gerçekten böyle olup olmayacağı sorusunu soruyor. Ankara, Suriye ile ilişkileri konusunda benzer iddialarda bulunsa da Türkiye'nin tekrar tekrar dile getirdiği 'reformları hayata geçir' çağrıları Esed'in bir kulağından girip öbür kulağından çıktı. İran'ın bölgedeki müstakbel rolü tehlikeye girdiğinde İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad, Türkiye'nin Suriye'ye dair kaygılarına niye kulak versin ki?

Bana göre Türkiye'nin Esed'in Suriye devlet başkanı sıfatıyla artık hiçbir geleceğinin olmadığına kanaat getiren, böylece İran'ı bile bile karşısına alanların gittikçe kalabalıklaşan safında yer alması için üç geçerli sebep var.

Birincisini, Suat Kınıklıoğlu bu hafta köşesinde yazdı: "Eğer Türkiye önde gelen bir aktör ve Ortadoğu halkları için ilham kaynağı olacaksa, Suriye krizinden doğru safta yer alarak çıkmalı." Artık bunun İran'ın değil, ABD ve Avrupa'nın safında yer almak anlamına geldiği açıkça ortada. İkinci sebep Türkiye'nin Irak'taki PKK'ya yönelik yeni saldırıları. İran'ın istediği takdirde Türkiye'nin başını ağrıtmaya potansiyeline sahip olduğu bir gerçek; ki Tahran PKK lideri Murat Karayılan'ın tutuklandığına dair gayet iyi ayarlanmış söylentilerle bunu yapabileceğini ustalıkla gösterdi. Fakat neticede PKK ile savaş açısından Türkiye'nin ABD ile mümkün merteye şeffaf ve olumlu istihbarat işbirliğiyle elde edeceği daha fazla şey var, zira Irak'ta teröristlerin varlığını ve

etkisini ortadan kaldırmak her iki ülkenin de çıkarına.

Son sebep ise şu: Tahminimce Türkiye ve dünyanın geri kalanı, öngörülebilir gelecekte İran'da yeni bir protesto dalgasıyla karşı karşıya kalacak. 2009'da Türkiye, hileli cumhurbaşkanlığı seçimleri sırasında ve sonrasında daha fazla demokrasi taleplerini şiddetle bastıran İran rejiminden yana tavır almıştı. Türkiye'nin Arap Baharı'na verdiği destek sonrasında Ankara, Fars Baharı gelip çattığında sessiz kalamayacağını idrak etmeli. Bu noktada da doğru safta olmak daha hayırlı.

Bütün bu sebeplerden dolayı bence Türkiye'nin önünde Suriye'deki isyanı bölgesel ittifaklarını yeniden ayarlamak ve Ankara ile Tahran arasında belli bir mesafe koymak için kullanmak gibi az bulunur bir fırsat var.